

Kurs-emne:

Samisk kulturforståelse – våren 2019

«Samisk historie, identitet og kultur» – noen sentrale trekk v/Lars Magne Andreassen

- Fornorskningshistorien og nasjonal samepolitikk. Nasjonale politiske vedtak og prosesser fom. 1850-2018.
- Samisk politisk organisering i samme periode. Fokus også på Nord-Salten.
- Etnisitet og kultur. Hva er (samisk) kultur?
- Fornorskningspolitikkenes konsekvenser. Forvaltning av samisk identitet, språk- og identitetsskifte.

«Den samiske rettsutviklingen og institusjonaliseringen av en ny samepolitikk i Norge» v/Sven-Roald Nystø

- Fra Altasaken til spørsmål om lovfesting av samiske land- og ressursrettigheter
- Utviklingen av Sametinget som del av landets styringssystem i spennet mellom små lokalsamfunn og globale urfolkspolitiske utfordringer
- Sosial organisering blant Tysfjordsamene og dens lokalpolitiske- og samepolitiske utfordringer

«Samiske språk fra et historisk og et lokalt perspektiv» v/Bruce Morén-Duolljá

Den skandinaviske halvøya har en kompleks etnopolitisk historie med kontakt mellom ulike grupper i ulike områder til ulike tider. Mens de fleste kjenner til den germanske delen av vår historie er den samiske delen ikke like godt kjent.

Språk er en viktig del av både individets og samfunnets identitet, derfor er det viktig at alle som bor i et flerspråklig område har kunnskap om sin mangfoldige felles språkhistorie. Dette kan hjelpe til å forebygge misforståelser, mobbing, diskriminering, ensomhet, dårlig selvbilde, lav selvtillit, osv.

I mitt foredrag vil jeg fortelle litt om hva samiske språk er, hvor de befinner seg, hvilke forhold de har til andre språk og hva de kan fortelle oss om kontakt mellom ulike grupper. I tillegg vil jeg snakke om hvordan dette har påvirket språkbruk gjennom tid i vårt område.

***Slekts-relasjoner, kjønn og kjønnsperspektiv i samiske samfunn, samisk identitet i form av duodje og kofta* v/Harrieth Aira**

- Få innføring i samiske slekter, navneformer og navnegivning, og samiske slektsrelasjoner og dens betydning for kultur og samfunn.
- Bli kjent med og bli i stand til å reflektere over kjønnsperspektiv i samiske samfunn før og nå, særlig med hensyn til samfunnsdeltakelse og samiske kvinner.
- Forstå viktige identitetsgivende dimensjoner i samisk kultur, (i tillegg til det samiske språket), duodje og kofta, og vilkårene for duodjeutøvelse før og nå.

***Å bryte taushet i samiske samfunn* v/Anne Kalstad Mikkelsen**

Árran har tatt mål av seg å være en viktig samfunnsaktør. Vi har våget å stille kritiske spørsmål og åpne for vanskelige samtaler. I innlegget vil jeg reflektere rundt følgende problemstillinger: Hvorfor skal vi som samisk museum og kulturinstitusjon fokusere på vanskelige, triste og til tider tabubelagte og kontroversielle fortellinger? Er det behov for fortellinger om stigmatisering, ekskludering og usynliggjøring? Hva er hensikten med å fokusere på det som har vært, på fornorskning og krenkelser som tilhører fortiden? Og hva må til for å få en god samtale om tabubelagte tema?

- Lære om metodikk tilpasset følsomme tema
- Forstå konsekvenser av krenkelser eksempelvis fornorskning.
- Lære om betydningen av anerkjennelse og tilhørighet

**«Oppdrags håndtering og tjenesteyting i samisk kontekst» - noen kliniske erfaringer –
v/Solvár Knutsen Turi, Statped.**

Likeverdige tjenester for samiskspråklige: Likeverdig tilgang på samiskspråklig spesialpedagogisk spisskompetanse er en sentral faktor i alle Statpeds tjenester til samiskspråklige brukere. I tjenestene er samiskspråklig kompetanse og kulturell forståelse nødvendig for å gi likeverdige tjenester, med respekt for det kulturelle og språklige særpreget. Hva betyr dette i praksis?

- **Samisk språk** – å kunne samhandle og kommunisere på samisk.
- **Samisk kulturkompetanse** –
Kulturkompetanse kan defineres som «evne til å samhandle effektivt med folk fra forskjellige kulturer»
  - Bevissthet om ens eget kulturelle verdensbilde
  - En aksepterende holdning til kulturelle forskjeller
  - Kunnskap om ulike kulturelle uttrykksformer og livsanskuelser
  - Ferdighet i å arbeide tverrkulturelt. (Jávo, 2010)
- **Kultursensitivitet** –
  - «Å vise forståelse for andres verdier og unikhet – og å ivareta disse – er å utøve kultursensitivitet.» (Qureshi, 2009)
  - «Kultursensitiv kommunikasjon stiller krav til alle involverte parter. Den stiller krav om en gjensidig deltakelse i en prosess der alle parter åpner seg, føler, ser og lytter etter likhetene i forskjellene, der de vurderer, revurderer, lærer og handler.» (Magelssen, 2008)

«Minoriseringens følelsesmessige merarbeid» - om tap og mestring i folks hverdagsliv, i et sosiologisk perspektiv, v/Kristin Green Johnsen

Skolepolitikken og boligpolitikken i lulesamisk området har hatt ulike konsekvenser. I dette foredraget gis det et kort historisk tilbakeblikk fra internatlivet, og boligaksjonen som ble gjennomført i lulesamisk området.

Bevegelsen mellom det samiske og det norske kan sees på som en minoriseringsprosess. Mange samer opplever et følelsesmessig merarbeid knyttet til dette. Noe som også kommer til uttrykk ved flytting mellom steder.

Dette følelsesmessige merarbeidet i form av ubehag, taps og sorgsopplevelser håndteres og mestres på ulike måter i folks hverdagsliv.

- Et historisk tilbakeblikk; Kjennskap til skole og boligpolitikk i lulesamisk området, i form av internatlivet og boligaksjonen.
- Minoriseringens følelsesmessige merarbeid, også knyttet til steder.
- Ulike strategier for håndtering av ubehag, taps og sorgsopplevelser.

Samisk virkelighetsforståelse. Fortelling og praksis v/Marit Myrvoll

- Få forståelse av kulturell kontinuitet og brudd knyttet til fenomener i virkelighetsforståelsen
- Få kunnskap om enkelte fenomener (for eksempel gjenferd og underjordiske) og tro og praksis knyttet til disse.
- Få noe kjennskap til majoritetssamfunnets oppfatning og praksis knyttet til samisk virkelighetsforståelse

Læstadianisme og identitet v/Lis Mari Hjortfors

Læstadianisme og identitet i lulesamisk område på norsk og svensk side.

- Få innføring og lære seg om læstadianismen i lulesamisk område på norsk og svensk side.
- Bli kjent og reflektere over hva læstadianismen har gjort med den samiske identiteten.
- Forstå betydningen av hva læstadianismen har gjort med et samfunn.

Tradisjonell helbredelse (læsing/kurering) som en kulturell ressurs på mange nivå v/Anette Larsen

«Ja takk begge deler: Helsevesen og tradisjonell helbredelse»

- Å få en innføring av hva tradisjonell helbredelse, læsing og kurering er? Sett fra helsepersonell, helbredere og pasienter og deres nettverks sitt perspektiv
- Tradisjonell helbredelse som en «usynlig» mestringsstrategi på ulike nivå: Personlig, relasjonelt, åndelig og kulturelt.
- Bli oppmerksom på at det finnes ressurser i kulturen som er annerledes enn biomedisin. Disse kan være viktige for å håndtere sykdom, stress og livet generelt.

Tradisjon blir teori – en epistemologisk reise i samisk barneoppdragelse v/Asta Balto

Å lære seg noe om kulturforståelse gjennom oppdragelse og oppdragelsespraksiser er en fin måte å lære seg kulturens verdigrunnlag. Det som våre forfedre og besteforeldre har vært opptatt av å lære bort er tradisjoner som var viktige for dem. For oss i dag er det en døråpner til å forstå hvordan man tenker om kunnskap, læring og verdier tradisjonelt i det samiske.

Samene har i likhet med mange urfolk verden over overlevd på tross av det sterke presset utenfra på tross av utdanningssystemer som har forsøkt å utradere både språket og kulturen deres. Men ”mii leat ain dáppe”, synger artisten Sofia Jannok. Det er all grunn til å undres over hva som har gjort at ”vi fortsatt er her” som Sofia synger. Noe av forklaringen ligger i den samiske tradisjonelle oppdragelsen som har sikret at lokalsamfunnenes overlevelsesmåter ble overført til nye generasjoner. Den tradisjonelle samiske oppdragelsen (”traditional teachings”) danner grunnlaget for teorien om hva som anses for viktig kunnskap/verdier og væremåter og ikke minst hvordan dette kan læres. De samiske tradisjonene er ofte lokalforankrede, men har også i seg universelle dimensjoner.

Uke/tid/sted:**Kursted: Auditoriet – Árran lulesamiske senter**

Det tilbys våren 2019 fire identiske kursbolker, hvorav et kurs går over to dager, med en dag grunnleggende innføring og en dag fordypning.

Uke 8:

Mand. 18 febr. – Grunnleggende innføring i Samisk kulturforståelse kl. 09:00 – 16:30

Tirsd. 19 febr. – Fordypningsemner i Samisk folketro, læstadianismen, læsing og samisk barneoppdragelse kl. 09:00 – 16:30

Påmelding pr e-post: kristin.green.johnsen@arran.no innen 11 februar.

Uke 11:

Mand. 11 mars. – Fordypningsemner i Samisk folketro, læstadianismen, læsing og samisk barneoppdragelse kl. 09:00 – 16:30

Tirsd. 12 mars. – Grunnleggende innføring i Samisk kulturforståelse kl. 09:00 – 16:30

Påmelding pr e-post: kristin.green.johnsen@arran.no innen 25 februar.

Uke 16:

Mand. 8 april. – Grunnleggende innføring i Samisk kulturforståelse kl. 09:00 – 16:30

Tirsd. 9 april. – Fordypningsemner i Samisk folketro, læstadianismen, læsing og samisk barneoppdragelse kl. 09:00 – 16:30

Påmelding pr e-post: kristin.green.johnsen@arran.no innen 25 mars.

Uke 19:

Mand. 6 mai. – Grunnleggende innføring i Samisk kulturforståelse kl. 09:00 – 16:30

Tirsd. 7 mai. – Fordypningsemner i Samisk folketro, læstadianismen, læsing og samisk barneoppdragelse kl. 09:00 – 16:30

Påmelding pr e-post: kristin.green.johnsen@arran.no innen 22 april.

Kurset er gratis;

- for kommunalt ansatte i Tysfjord, Hamarøy, Ballangen og Narvik
- for de som jobber i dette området; politi, fylkeskommunen v/videregående skole og tannhelsetjeneste, konfliktrådet og krisesenteret, og andre aktive samarbeidspartnere som samarbeider aktivt med prosjekt Jasska/Trygg.

Øvrige betaler kursavgift: Kr. 500,- per dag inklusiv lunsj, kaffe og frukt.

Dersom det er ønskelig med spesialdesignet kurs med et mer tilpasset innhold, tid og sted, så er det bare å ta kontakt med oss for nærmere avtale.

Program for grunnleggende innføring i Samisk kulturforståelse:

09:00 – 09:05	Velkommen v/leder for delprosjekt 5, «Tillitsbygging» i Jasska/Trygg, Kristin Green Johnsen
09:05 – 10:05	« <i>Samisk historie, identitet og kultur</i> » – noen sentrale trekk v/Lars Magne Andreassen
10:05 – 10:15	Pause
10:15 – 11:15	« <i>Den samiske rettsutviklingen og institusjonaliseringen av en ny samepolitikk i Norge</i> » v/ Sven Roald Nystø
11:15 – 11:45	Lunsj
11:45 – 12:45	« <i>Samiske språk fra et historisk og lokalt perspektiv</i> » v/Bruce Morén-Duolljá
12:45 – 12:55	Pause
12:55 – 13:30	<i>Slekts-relasjoner, kjønn og kjønnsperspektiv i samiske samfunn, og samisk identitet i form av duodje og kofta.</i> v/Harrieth Aira
13:30– 14:00	« <i>Å bryte taushet i samiske samfunn</i> » v/Anne Kalstad Mikkelsen
14:00 – 14:45	« <i>Oppdragshåndtering og tjenesteyting i samisk kontekst</i> »; kliniske erfaringer - Statped v/Solvår Knutsen Turi
14:45 – 14:55	Pause
14:55 – 15:25	« <i>Minoriseringens følelsesmessige merarbeid</i> » - om tap og mestring i folks hverdagsliv, i et sosiologisk perspektiv v/Kristin Green Johnsen
15:25 – 16:25	Kliniske erfaringer v/SANKS
16:25 – 16:30	Avslutning

Program for fordypningsemner i Samisk folketro, læstadianismen, tradisjonell helbredelse/læsing og samisk barneoppdragelse:

09:00 – 09:05	Velkommen v/leder for delprosjekt 5, «Tillitsbygging» i Jasska/Trygg, Kristin Green Johnsen
09:05 – 09:50	<i>Samisk virkelighetsforståelse, fortelling og praksis</i> , v/Marit Myrvoll
09:50 – 10:00	Pause
10:00 – 11:00	<i>Samisk virkelighetsforståelse, fortelling og praksis</i> , forts. v/Marit Myrvoll
11:00 – 11:30	Lunsj
11:30 – 12:30	<i>Læstadianisme og identitet</i> v/Lis Mari Hjortfors
12:30 – 12:40	Pause
12:40 – 13:00	<i>Læstadianisme og identitet</i> , forts. v /Lis Mari Hjortfors
13:00 – 13:30	Tradisjonell helbredelse (læsing/kurering) som en kulturell ressurs på mange nivå. « <i>Ja takk begge deler: Helsevesen og tradisjonell helbredelse</i> » v/Anette Larsen
13:30 – 13:40	Pause
13:40 – 14:40	Tradisjonell helbredelse (læsing/kurering) som en kulturell ressurs på mange nivå. « <i>Ja takk begge deler: Helsevesen og tradisjonell helbredelse</i> », forts. v /Anette Larsen
14:40 – 14:50	Pause
14:50 - 15:35	<i>Tradisjon blir teori – en epistemologisk reise i samisk barneoppdragelse</i> v/Asta Balto
15:35 – 15:45	Pause
15:45 – 16:30	<i>Tradisjon blir teori – en epistemologisk reise i samisk barneoppdragelse</i> , fortsettelse v/Asta Balto
16:30 -	Avslutning